УДК 576.895.132

НЕМАТОДОФАУНА ДИКИХ І СВІЙСЬКИХ СВИНЕЙ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РАЙОНУ

Бойко О.О.

Дніпропетровський державний аграрний університет

Установлен видовой состав нематодофауны диких и домашних свиней, а также уровень их заражения на территории Днепропетровского района. У домашних свиней идентифицированы яйца *Ascaris suum* (Goeze, 1782) *(Nematoda*, *Ascaridata*), *Trichuris suis* (Rudolphi, 1803) (*Nematoda*, *Trichurata*), *Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788) (*Nematoda*, *Strongylata*), *Strongyloides ransomi* (Scwartz et al.) (*Nematoda*, *Rhabditata*); гельминтофауна диких кабанов представлена *Globocephalus sp.* (*Nematoda*, *Strongylata*), *Oesophagostomum sp.* (*Nematoda*, *Strongylata*), *S. ransomi* (Scwartz et al.) (*Nematoda*, *Rhabditata*).

Гельминтофауна, Nematoda, Ascaris suum, Trichuris suis, Oesophagostomum sp., Globocephalus sp., Strongyloides ransomi.

ВСТУП

Видовий склад гельмінтів дикого кабана (*Sus scrofa*) та домашньої свині нараховує близько 26 видів нематод. Найчастіше зустрічаються трихінели, стронгіліди дихальних шляхів і травного каналу [3, 4, 6, 11–15].

За даними дослідників [1, 2, 5, 8] на території України найпоширенішими видами у нематодофауні свійських свиней є *Ascaris suum* (Goeze, 1782) (*Ascaridata*), *Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788), *Metastrongylus elongatus* (Dujardin, 1845) (*Strongylata*), *Trichuris suis* (Rudolphi, 1803), а також *Trichinella spiralis* (Paget, Owen, 1835) (*Trichurata*).

Домінуючі види нематод диких свиней представлені: *A. suum* (Goeze, 1782), *O. dentatum* (Schrank, 1788), *M. elongatus* (Dujardin, 1845). Нематод виду *T. spiralis* (Paget, Owen, 1835) на території України ідентифіковано лише у 3 % диких копитних [1, 6].

На сьогоднішній день актуальним питанням є не лише з'ясування видової специфічності гельмінтів тварин, але й визначення їх асоціацій за різних умов життєдіяльності хазяїна.

Метою цієї роботи є вивчення особливостей гельмінтофауни диких і свійських свиней на території Дніпропетровського району.

УМОВИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Матеріал для дослідження – екскременти диких і свійських свиней відібрані на територіях Дніпровсько-Орільського заповідника та у ДП «ДГ Дніпро» ІСГСЗ НААН Дніпропетровського району відповідно. Дослідження проводили протягом 2010–2012 рр. Для виявлення яєць і личинок гельмінтів використовували загальноприйняті у паразитології методи копроскопічних досліджень [7]: гельмінтоовоскопія за Г. А. Котельниковим і В. М. Хреновим та для уточнення видової специфічності гельмінтів травного каналу – гельмінтоларвоскопію шляхом культивування личинок. При визначенні видів нематод враховували довжину тіла, довжину та форму хвостового кінця і внутрішню будову личинок. Підрахунок щільності яєць та личинок в одному грамі екскрементів проводили за В. Н. Трачом [9, 10].

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

У результаті гельмінтологічних досліджень в екскрементах свійських та диких тварин виявлено яйця нематод. У свиней ДП «ДГ Дніпро» ІСГСЗ НААН Дніпропетровського району ідентифіковано яйця *A. suum* (Goeze, 1782), *T. suis* (Rudolphi, 1803), *O. dentatum* (Schrank, 1788) та *S. ransomi* (Scwartz et al.).

Рівень ураження свійських тварин становив у середньому 53 %. У 40 % свиней ідентифіковано аскарисів (рис. 1). В асоціаціях гельмінтів дещо рідше (36 %) виявляли трихурісів (рис. 1) та езофагостом зі стронгілоїдесами (у 16 % свійських тварин).

Домінуючим видом серед нематод свійських свиней визначено *A. suum* (Goeze, 1782). Його доля в угрупованні гельмінтів склала близько 57 %. Доля *S. ransomi* (Scwartz et al.), *T. suis* (Rudolphi, 1803) та *O. dentatum* (Schrank, 1788) була значно меншою – на 41, 43 і 44 % відповідно (рис. 2).

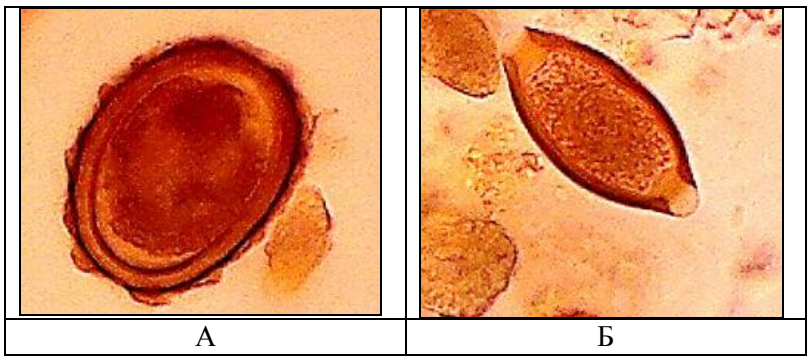

А Б

Рисунок 1 – Яйця свійських свиней: *А – A. suum* (Goeze, 1782), *Б – T. suis* (Rudolphi, 1803)

У тварин Дніпровсько-Орільського заповідника ідентифіковано яйця нематод підряду *Strongylata*. Так як яйця стронгілят морфологічно однакові, було проведено культивування личинок цієї групи гельмінтів. В угрупованні личинок нематод кабанів Дніпровсько-Орільського заповідника виявлено *S. ransomi* (Scwartz et al.), *Globocephalus sp.* та *Oesophagostomum sp.* Рівень ураження диких тварин становив в середньому 61,5 %. Найчастіше в екскрементах тварин зустрічали глобоцефалюсів. Стронгілоїдесів визначали на 11,1 % рідше. Найменше виявлено тварин, уражених езофагостомозом (рис. 3).

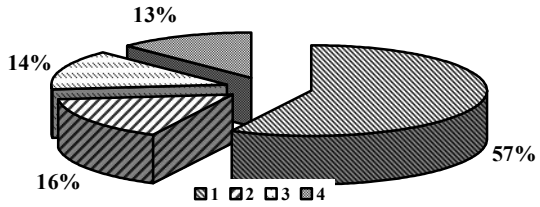

Рисунок 2 – Видовий склад угруповань нематод свійських свиней на території Дніпропетровського району; доля в угрупованні, %: 1 – *A. suum* (Goeze, 1782); 2 – *S. ransomi* (Scwartz et al.); 3 – *T. suis* (Rudolphi, 1803); 4 – *O. dentatum* (Schrank, 1788)

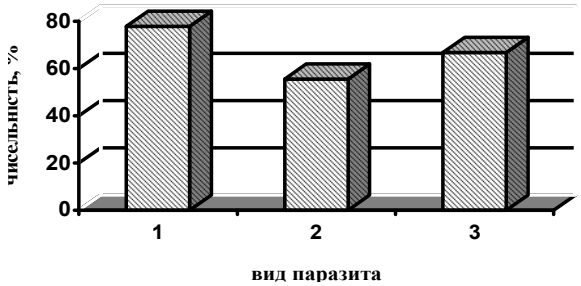

Рисунок 3 – Чисельність дикого кабана ураженого гельмінтами: 1 – *Globocephalus sp.*; 2 – *Oesophagostomum sp.*; 3 – *S. ransomi* (Scwartz et al.)

Домінуючим видом серед нематод диких копитних зареєстровано *Globocephalus sp.* Його доля в угрупованні склала понад 50 %. Доля, що припадала на *Oesophagostomum sp.* та *S. ransomi* (Scwartz et al.) не перевищила 49 % (рис. 4).

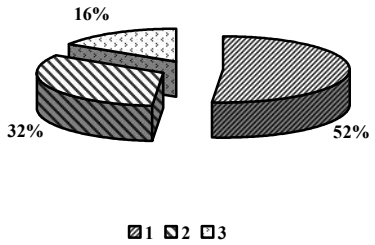

Рисунок 4 – Видовий склад угруповань нематод диких свиней на території Дніпропетровського району; доля в угрупованні, %: 1 – *Globocephalus sp.*; 2 – *S. ransomi* (Scwartz et al.); 3 – *Oesophagostomum sp.*

Отже, видова структура угруповань нематод свійських і диких свиней Дніпропетровського району істотно відрізняється. *Globocephalus sp.*, який є домінуючим видом у кабанів Дніпропвсько-Орільського заповідника, у свійських свиней Дніпропетровського району не зустрічається взагалі. Разом із цим, у диких тварин у жодній пробі не виявлено яєць *A. suum* (Goeze, 1782) та *T. suis* (Rudolphi, 1803). У подальших дослідженнях плануємо з'ясувати особливості формування гельмінтофауни інших видів копитних залежно від умов життєдіяльності хазяїна.

ВИСНОВКИ

1. На території Дніпропетровського району в домашніх і диких свиней виявлено паразитів класу *Nematoda*: *Ascaris suum* (Goeze, 1782), *Trichuris suis* (Rudolphi, 1803), *Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788), *Strongyloides ransomi* (Scwartz et al.), *Globocephalus sp.*
2. Домінуючим видом серед нематод свійських свиней визначено *A. suum* (Goeze, 1782); у диких тварин – *Globocephalus sp.*

ЛІТЕРАТУРА

1. *Акимов И. А. Роспространение трихинелл (Nematoda, Trichinellidae) среди диких и домашних животных в разных областях Украины / И.А. Акимов, Ю.М. Дидык // XIV Конференція Українського наукового товариства паразитологів (УНТП) [Паразити і паразитози: сучасність та ризики], (21–24 вересня 2009 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет. – 2009. – С. 6.*
2. *Березовский А. В. Основные болезни свиней и современные средства для их лечения и профилактики: Краткий справочник / А.В. Березовский, А.И. Поживил, В.П. Литвин. – К.: ПП «Грета», 2008. – 96 с.*
3. *Голдин Е.Б. Паразитофауна дикого кабана Sus scrofa Linnaeus 1758: биоразнообразие и состояние изученности // Экосистемы Крыма, их оптимизация и охрана / Е.Б. Голдин. – 2009. – Вып. 19. – С. 76–89.*
4. *Дидык Ю.М. Копытные дикой фауны как резерват трихинеллеза на территории Полесья и западной части Украины / Ю.М. Дидык. – Вестник зоологии. – 2006. – Т. 40, № 3. – С. 271–274.*
5. *Корячков В.А. Проблеми паразитарних захворювань у різних видів тварин та птахів / В.А. Корячков, Д.В. Фещенко, А.І. Драгальчук, О.В. Стахівський, Ю. Ю. Довгій // XIV Конференція Українського наукового товариства паразитологів (УНТП) [Паразити і паразитози: сучасність та ризики], (21–24 вересня 2009 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет. – 2009. – С. 58.*
6. *Нематоди диких копитних України / Ю.Ю. Довгій та ін. // Вісник Дніпропетровського університету. Біологія. Медицина. – 2011. – Вип. 2, т. 2. – С. 28–32.*
7. *Секретарюк К.В. Гельмінтологічні дослідження тварин і навколишнього середовища у ветеринарній медицині / К.В. Секретарюк, О.А. Сварчевський, Р.І. Тафійчук. – Львів: Сполом, 2005. – 110 с.*
8. *Стибель В.В. Показники Т- і В-лімфоцитів у крові поросят за змішаної нематодозної інвазії / В.В. Стибель // XIV Конференція Українського наукового товариства паразитологів (УНТП) [Паразити і паразитози: сучасність та ризики], (21–24 вересня 2009 р.). – Ужгород: Ужгородський національний університет. – 2009. – С. 106.*
9. *Трач В.Н. Дифференциальная диагностика личинок некоторых стронгилят, паразитирующих у овец, коз и крупного рогатого скота: (в книге: Методы изучения паразитологической ситуации и борьба с паразитозами сельскохозяйственных животных): статьи / В.Н. Трач. – [2-е изд.]. – М.: АН УССР, 1961. – С. 142–167.*
10. *Трач В.Н. Рекомендации по применению нового метода учета яиц гельминтов и цист простейших в фекалиях животных / В.Н. Трач. – К.: Главное управление ветеринарии, 1992. – 13 с.*
11. *Antolova D. The role of wild boars (Sus scrofa) in circulation of trichinellosis, toxocarosis and ascariosis in the Slovak Republic / Antolova D., Reiterova K., Dubinsky P. – Helminthologia. – 2006. – Vol. 43, N.1. – P. 92–97.*
12. *Bauber E. Seasonal and annual variations in earthworm consumption by wild boar (Sus scrofa scrofa*

L.) / Bauber E., Ropert-Coudert Y., Brandt S. – Wildlife Research. – 2003. – 30. – P. 179–186.
13. *Eslami A. Helminth Parasites of Wild Boar, Sus scrofa, in Iran / A. Eslami, S. Farsad-Hamdi. –Journ. Wildlife Dis. – 1992. – 28 (2). – P. 316–318.*
14. *Foata J. Helminth fauna of wild boar in Corsica / Foata J., Culioli J.-L., Marchand B. – Acta Parasitologica. – 2005. – 50 (2). – P. 168–170.*
15. *Helminthes parasites of the wild boar, Sus scrofa , in Luristan province, western Iran, and their public health significance / Solaymani-Mohammadi S., Mobedi I.R., Massoud M., Mohebali M.J., Hooshyar H.A., Rokni K.M.B. – Helmnthol. – 2003. – 77. – P. 263–267.*

NEMATODOFAUNA Of SUS SCROFA AND DOMESTIC PIGS OF THE DNEPROPETROVSK REGION

Boyko O.O.

The data on species composition nematodofauna of Sus scrofa and domestic pigs, as well as their level of contamination on the territory of the Dnepropetrovsk region. In domestic pigs identified eggs Ascaris suum (Goeze, 1782) (Nematoda, Ascaridata), Trichuris suis (Rudolphi, 1803) (Nematoda, Trichurata), Oesophagostomum dentatum (Schrank, 1788) (Nematoda, Strongylata), Strongyloides ransomi (Scwartz et al.) (Nematoda, Rhabditata); helminthofauna of Sus scrofa presented Globocephalus sp. (Nematoda, Strongylata), Oesophagostomum sp. (Nematoda, Strongylata), S. ransomi (Scwartz et al.) (Nematoda, Rhabditata).

УДК 576.895.132
Бойко О.О. Нематодофауна диких і свійських свиней Дніпропетровського району // Питання біоіндикації та екології. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – Вип. 17, № 1. – С. 190–196.

Встановлено видовий склад нематодофауни диких і домашніх свиней, а також рівень їх ураження на території Дніпропетровського району. У домашніх свиней ідентифіковані яйця *Ascaris suum* (Goeze, 1782) (*Nematoda*, *Ascaridata*), *Trichuris suis* (Rudolphi, 1803) (*Nematoda*, *Trichurata*), *Oesophagostomum dentatum* (Schrank, 1788) (*Nematoda*, *Strongylata*), *Strongyloides ransomi* (Scwartz et al.) (*Nematoda*, *Rhabditata*); гельмінтофауна диких кабанів представлена *Globocephalus sp*. (*Nematoda*, *Strongylata*), *Oesophagostomum sp*. (*Nematoda*, *Strongylata*), *S. ransomi* (Scwartz et al.) (*Nematoda*, *Rhabditata*).
Бібл. 15. Рис. 4.